

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PEDRO CRUZ VILLALÓN
esitatud 24. mail 2012¹

Kohtuasi C-190/11

Daniela Mühlleitner
versus
Ahmad Yusufi ja
Wadat Yusufi

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberster Gerichtshof (Austria))

Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusajades — Kohtualluvus tarbijalepingute puhul — Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c — Kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof tõlgendamine — Tegevus, mis on interneti teel suunatud teise liikmesriiki — Kohtualluvuse piiramine sidevahendite teel sõlmitud tarbijalepingutega

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsuse küsimusega soovib Oberster Gerichtshof Euroopa Kohtult teada, kas tarbijalepingud, millele eelnevad ettevalmistavad toimingud internetis, tuleb sõlmida tingimata sidevahendi teel, kui tarbija soovib, et talle kohaldataks valikulist kohtualluvust, mis on ette nähtud määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades² artiklites 15 ja 16.

2. Niimoodi sõnastatuna võiks küsimusele kergesti vastuse leida viidatud määruse artikli 15 lõike 1 punkti c sõnastusest, kui seda piisavalt tähelepanelikult lugeda koostoimes selle seadusandliku taustaga. Siiski võiks hiljuti Euroopa Kohtu suurkoja poolt tehtud otsuses kohtuasjas Pammer ja Alpenhof³ esitatud ühte lõiku tõlgendada nii, et tingimuseks on seatud tarbijalepingu sõlmimine sidevahendi teel. Igal juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse esitanud just selle kahtluse kohta.

3. Käesoleva kohtuasja ja ettepaneku ese on seega selgitada mainitud kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof viidatud lõigu ulatust, mille kohta ütlen juba etteruttavalt, et minu arvates tuleb seda piirata tolle juhtumi konkreetsete asjaoludega, ilma et sellest oleks vaja tuletada täiendavat üldist nõuet, mis piirab tarbijate puhul valikulist kohtualluvust.

1 — Algkeel: hispaania.

2 — Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

3 — 7. detsembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-585/08 ja C-144/09 (EKL 2010, lk I-12527).

II. Õiguslik raamistik

4. Määruse nr 44/2001 II peatüki („Kohtualluvus”) 4. jaos („Kohtualluvus tarbijalepingute puhul”) asuvates artiklites 15 ja 16 on sätestatud järgmist:

„Artikkel 15

„1. Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

[...]

- c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.

[...]

Artikkel 16

1. Tarbija võib alata menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.

2. Teine lepinguosaline võib alata menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht.

[...]”

III. Asjaolud ja menetlus siseriiklikus kohtus

5. Põhikohtuasja kassaator Daniela Mühlleitner, kelle elukoht on Schwanenstadt’is Austrias, otsis interneti teel kasutatud sõiduauto isiklikuks tarbeks. Internetilehel www.mobile.de sisestas D. Mühlleitner soovitud sõiduauto omadused ning leidis teda huvitava pakkumuse lingi. Lingile klõpsates sattus ta Ahmad Yusufi ja Wadat Yusufi veebisaidile, kes on põhikohtuasja vastustajad ja kelle elukoht on Hamburgis Saksamaal.

6. Vastustajate veebisaidil oli esitatud telefoninumber koos Saksamaa rahvusvahelise suunakoodiga. D. Mühlleitner helistas sellele numbrile, kus talle vastas vastustajate ettevõtte töötaja. Talle teatati, et pakutud auto ei ole enam müüa, kuid talle anti teada sarnastest pakkumustest. D. Mühlleitner nõustus sellega, et talle edastatakse e-posti teel täiendavat teavet teise sõiduki kohta, sh selle fotod. Siseriiklikus kohtus on tuvastatud, et vastustajatega toimunud telefonikõne käigus teatas D. Mühlleitner, et tema elukoht on Austrias, ja küsis, kas see tekitab probleeme sõiduauto ostmisel. Vastustajad teatasid, et mingeid takistusi selles osas ei ole.

7. Mõni aeg hiljem reisis D. Mühlleitner Saksamaale ja sõlmis vastustajatega müügilepingu. Ta sai sõiduki kätte ja naasis oma koju Austrias, kus ta pärast arvukate puuduste tuvastamist ja pärast korduvalt viljatuid jäänud kontakte vastustajatega pöördus Austria kohtute poole, et nõuda ostuhinna tagastamist ja kahjutasu.

8. Esimese astme kohus jättis hagi rahuldamata rahvusvahelise pädevuse puudumise tõttu, kuna ta leidis, et kostjate veebisaidi pelk kättesaadavus Austrias ei õigustanud määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 16 järgse valikulise kohtualluvuse kohaldamist. Apellatsioonikohus kinnitas esimese astme otsust ja eitas uuesti Austria kohtute pädevuse olemasolu. Selle kohtuotsuse peale esitati kassatsioonkaebus Oberster Gerichtshofi, kes esitas käesoleva eelotsuse taotluse Euroopa Kohtule.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

9. 22. aprillil 2011 registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis eelotsuse küsimus, mille esitas Oberster Gerichtshof järgmises sõnastuses:

„Kas määruse (EÜ) nr 44/2001 (edaspidi „Brüsseli I määrus”) artikli 15 lõike 1 punkti c kohaldamise eeltingimuseks peab tarbija ja ettevõtja vaheline leping olema sõlmitud sidevahendi teel?”

10. Kirjalikke märkusi esitasid põhikohtuasja kassaator ja vastustajad, Portugali Vabariik, Tšehhi Vabariik, Itaalia Vabariik, Poola Vabariik, Šveitsi Konföderatsioon ja komisjon.

V. Eelotsuse küsimuse analüüs

11. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse vastus tuleneb selgelt määrusest nr 44/2001 ja Euroopa Kohtu praktikast. Nagu juba käesoleva ettepaneku sissejuhatuses märkisin, on ainuke lahendus moonutav asjaolu kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof üks punkt, täpsemalt punkt 87, mille kohaselt tuleb mõista, et viidatud määruse artikli 15 lõike 1 punkti c kohaldamine sõltub sellest, kas tarbijaleping on sõlmitud sidevahendi teel.⁴ Siin ei tule seega seisukohta võtta viidatud sättes toodud seose kriteeriumi üle, mis keskendub tegevuse suunale. Käesolev kohtuasi on piiratud eelneva küsimusega: kas sidevahendi teel sõlmitud lepingu olemasolu on vajalik, et viidata tarbijate valdkonna valikulisele kohtualluvusele.

12. Allpool näitan, et see tingimus ei ole vajalik ei kohaldatavate õigusnormide ega ka kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof alusel. Kui säte nõuaks tarbijalepingu sõlmimist sidevahendi teel, siis oleks kohtualluvuse ulatus piiratud väheste arvu olukordadega, see aga ei näi kuuluvat määruse eesmärkide hulka. Samuti eitavad kõik menetluses osalenud liikmesriigid ja ka komisjon, et artikli 15 lõike 1 punkt c oleks piiratud sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutega, ning leiavad, et viidatud sätet ei tuleks tõlgendada tarbijat kahjustavalt.

13. Nõustun liikmesriikide ja komisjoniga. Oma seisukoha kinnitamiseks käsitlen esiteks artikli 15 lõike 1 punkti c seadusandlikku tausta. Seejärel analüüsin sätet Euroopa Kohtu praktika, sh kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof põhjal. Eeskätt analüüsin üksikasjalikult selle kohtuotsuse punkti 87, mille sõnastus on käesoleva eelotsuse küsimuse aluseks.

A. Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c taust

14. Brüsseli 1968. aasta konventsioon, mis tänaseks on asendatud määrusega nr 44/2001, sisaldas valikulist kohtualluvust tarbijalepingute puhul, mille sõnastus erines oluliselt kehtiva artikli 15 sõnastusest. Viidatud konventsiooni artikli 13 esimese lõigu punkti 3 kohaselt kohaldata valikulist kohtualluvust, kui tarbijalepingu ese oli teenuste osutamine või kauba tarnimine ja kui „riigis, kus on tarbija alaline elukoht, on lepingu sõlmimisele eelnenud temale adresseeritud konkreetne pakkumus või reklaam” või „tarbija on selles riigis teinud lepingu sõlmimiseks vajalikud toimingud”.

15. Komisjon märkis õigesti, et Brüsseli konventsiooni tollase artikli 13 esimese lõigu punkti 3 sõnastus mõjutas peamiselt sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepinguid. Sättes mainitud kaks olukorda tekivad enamasti sellisel teel lepingu sõlmimisel, kuigi see ei ole alati nii. Nimelt, nagu märgib komisjon, ei ole mingeid takistusi kohaldada Brüsseli konventsiooni tollase artikli 13 esimese lõigu punkti 3 olukorrale, kui ettevõtja läks tarbija koju, et sõlmida leping kohapeal.

4 — Peale viidatud punkti kohtuotsusest Pammer ja Alpenhof on ka õiguskirjanduses arvamusi, mis otseselt pooldavad seda, et tarbijaleping sõlmitakse tingimata sidevahendi teel. Vt näiteks Kropholler, J. ja von Hein, J., *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. tr, Art. 15 EuGVO Rn. 27 ja von Hein, J., *Juristenzeitung*, 2011, lk 957.

16. Praeguse määruse nr 44/2001 artikliga 15 sisse viidud muudatusi põhjendab turustamise tehnikate areng, peamiselt elektroonilise kaubanduse valdkonnas. See asjaolu ajendas komisjoni tegema ettepanekut Brüsseli konventsiooni tollase artikli 13 esimese lõigu punkti 3 uue redaktsiooni kohta, mis jäi seadusandlikus protsessis sisuliselt muutmata ja mis kõrvaldas varasema nõude, et tarbija pidi tegema oma riigis toimingud, mis olid vajalikud lepingu sõlmimiseks.⁵ Nagu märkis komisjon artikli 15 eelnõu kommentaaris, siis see muudatus „tähendab, et artikli 15 esimese lõigu punkti 3 kohaldatakse ka lepingutele, mis on sõlmitud liikmesriigis, mis ei ole tarbija elukohaliikmesriik”.⁶ Komisjon lisas, et „see parandab tollases artiklis 13 esinenud olulise puuduse: asjaolu, et tarbija ei saanud viidata sellele kaitsvale kohtualluvusele, kui teda teise lepingupoole algatusel ärgitati lahkuma oma elukohariigist, et sõlmida leping”.⁷

17. Nii Šveitsi Konföderatsioon kui ka komisjon viidatavad ka Pocar'i kirjale, mille väärtus nii artikli 15 kui ka Lugano konventsiooni artikli 15 (identne määrusega nr 44/2001) tõlgendamisel on üldteada.⁸ Käesoleva menetluse esemeks olevat sätet kommenteerides öeldakse viidatud tekstis otsesõnu, et seose kriteerium „ei sõltu tarbija tegevuskohast *või lepingu sõlmimiskohast*, mis võib olla tarbija alalisest elu- või asukohariigist erinev: tähtsust omistatakse ainult teise poole tegevusele, mida tuleb teostada tarbija alalises elu- või asukoha riigis või mis peab olema sellele riigile suunatud, sealhulgas elektrooniliste vahenditega”.⁹ Kirja kohaselt võib sellisel juhul „tarbija algatada [Lugano] konventsiooni artikli 16 kohaselt menetlust enda alalise elu- või asukoha kohtutes, *sõltumata lepingu sõlmimise kohast ja sõltumata kohast*, kus saadi elektrooniliselt pakutud teenus”.¹⁰

18. Möiste sellist tõlgendus leiab veelgi rohkem kinnitust, kui pöörata tähelepanu „tarbijalepingute” arvu kasvule, millele kohaldatai Brüsseli konventsiooni artiklit 13, mille ajakohastas määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c. Kui Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimene lõik piiras selle artikli esimese lõigu punkti 3 kohaldamisala lepingutega, mille ese oli „teenuste osutamine või kauba tarnimine”, siis määruse nr 44/2001 uue artikli 15 lõike 1 punkt c on sõnastatud laiemalt ning üldisemalt. Nimelt viitab uus säte nüüd lepingutele üldiselt, kui tegemist on tarbija poolt kutselise müüjaga selle äri- või kutsetegevuse raames sõlmitud lepingutega.

19. Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c sõnastuse muudatus võimaldas Euroopa Kohtul hiljuti kohtuasjas *Ilsinger* esile tuua, et „kohaldamise eritingimused, mida nimetatud lepingud peavad täitma ning mis olid detailselt sätestatud Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu punkti 3 alapunktides a ja b, [on] sõnastatud nüüd palju üldisemalt määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktis c, et tagada uute sidevahendite ja elektroonilise kaubanduse arengut arvestades tarbijate parem kaitse”.¹¹ Just seetõttu, et uus redaktsioon kaitseb rohkem tarbija huve, leidis Euroopa Kohus viidatud kohtuasjas *Ilsinger* – ja vastupidi sellele, mida oli varem Brüsseli konventsiooni tõlgendamisel leitud –, et artikkel 15 „ei näi seevastu enam olevat piiratud juhtumitega, mil pooled on võtnud [sünallagmaatilised] kohustused”.¹²

20. Teisalt on nõukogu ja komisjon teinud ühisdeklaratsiooni määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 73 kohta,¹³ kus väljendati lähenemisviisi, mida Euroopa Kohus hiljem järgis viidatud kohtuasjas *Ilsinger*. Viidates nõudele, et peab esinema tarbijaleping, märgivad need institutsioonid, et artikkel 15

5 — Komisjoni 14. juuli 1999. aasta ettepanek: nõukogu Brüsseli määrus (EÜ) kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (KOM(1999) 348 (lõplik)).

6 — Eelmises joonealuses märkuses viidatud komisjoni ettepanek, lk 16.

7 — *Ibid.*

8 — Seletuskiri tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ja neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooni kohta, millele kirjutati alla 30. oktoobril 2007 Luganos, kirja koostas Fausto Pocar ja see avaldati Euroopa Liidu Teatajas 23. detsembril 2009 (C 319/1).

9 — Eelmises joonealuses märkuses viidatud Pocar'i kiri, punkt 83 (kohtujuristi kursiiv).

10 — *Ibid.* (kohtujuristi kursiiv).

11 — 14. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-180/06: *Ilsinger* (EKL 2009, lk I-3961, punkt 50).

12 — Eelmises joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Ilsinger*, punkt 51.

13 — Nõukogu ja komisjoni ühisdeklaratsioon määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 73 kohta, kättesaadav inglise keeles aadressil http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_en_declaration.pdf.

„puudutab mitut turustamismeetodit, *sealhulgas sidevahendi teel internetis sõlmitud lepingud*”.¹⁴ Kuidagi ei välistata tarbijalepingu sõlmimist muul viisil, kui sidevahendi teel, kinnitades sel moel sätte avarat tõlgendust lepinguliste suhete valdkonnas.

21. Seega ei üritanud määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c piirata tarbijalepingute arvu, millele kohaldatakse valikulist kohtualluvust tarbijate valdkonnas, vaid vastupidi. Kui liidu seadusandja oleks soovinud piirata seda kohtualluvust sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutega, mille on liidu õigus pealegi ühtlustanud¹⁵, siis on ilmne, et ta oleks seda teinud otsesõnu viidatud sättes.

22. Lõpuks ei ole artikli 15 lõike 1 punktis c kasutatud seose kriteerium – erinevalt sellest, mida kasutas Brüsseli konventsiooni tollane säte – seotud mitte kohaga, kus tarbija asub, vaid äritegevusega, mis on *suunatud tarbija elukohajärgsesse riiki*. Seega sai oluliseks kriteeriumiks see territoorium, kus tahab tegutseda isik, kes soovib kaupa või teenust turustada.¹⁶ Kui müüja poolt aktiivselt taotletud turg hõlmab sellise tarbija elukohariiki, kellega ta astub lepingulistesse suhetesse, siis tuleb mõista, et tema tegevus on suunatud sellesse riiki.

23. Seetõttu toob uus määruse nr 44/2001 artikkel 15 sisse väga olulise fookusemuudatuse, võrreldes varem Brüsseli konventsioonis sätestatud reegluga – muudatuse põhjus on nimelt võimaldada seda, et tarbija, kes teeb ettevalmistavaid toiminguid elektrooniliste sidevahendite teel, oleks ka siis, kui ta läheb teise lepingupoole liikmesriiki lepingut sõlmima, endiselt kaitstud artikli 15 lõike 1 punktiga c.

B. Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c ja selle normatiivne ja kohtupraktika kontekst

24. Peale siin tõlgendatava sätte eelkäijate kinnitavad ka muud elemendid – seekord *de lege data* – teesi, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c ei ole piiratud vaid sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutega.

25. Tarbijatele ette nähtud valikulise kohtualluvuse eesmärk on kaitsta tarbijat, kes on lepingulises suhtes nõrgem pool ja kes vajab erilist kaitset. Nii on märgitud sõnaselgelt määruse nr 44/2001 põhjenduses 13, mille kohaselt kindlustus-, töö- ja tarbijalepingute puhul tuleks „nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad”.¹⁷

26. Samuti ei viita määruse nr 44/2001 artikli 15 ega ka artikli 16 redaktsioon kordagi otsesõnu sidevahendi teel sõlmitud lepingutele. Pigem vastupidi kinnitavad sätte eelkäijad (nagu on esitatud käesoleva ettepaneku punktides 16–20) seda, et määruses nr 44/2001 tarbijatele ette nähtud valikuline kohtualluvus hõlmab ka neid olukordi, kus lepingupool või tarbija lähevad teise poole elu- või asukohta, et sõlmida leping.¹⁸

14 — Inglisekeelses versioonis: „This provision relates to a number of marketing methods, including contracts concluded at a distance through the Internet”; prantsuskeelses versioonis: „Cette disposition concerne plusieurs méthodes de commercialisation, dont les contrats conclus à distance par l’intermédiaire d’Internet”; saksakeelses versioonis: „Diese Bestimmung betrifft mehrere Absatzformen, darunter Vertragsabschlüsse im Fernabsatz über Internet”; või itaaliakeelses versioonis: „Detta disposizione riguarda diversi metodi di vendita, fra cui i contratti conclusi a distanza via Internet”.

15 — Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi teel sõlmitud lepingute korral (EÜT L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319) artikli 2 punkt 1, mis sisaldab sidevahendi teel sõlmitud lepingu iseseisvat määratlust järgmises sõnastuses: „tarnija ja tarbija vahel sõlmitav kauba ja teenuste leping sellise kaugmüügi või -teenuste osutamise skeemi alusel, mida pakub tarnija, kasutades üksnes üht või mitut sidevahendit kuni lepingu sõlmimiseni, viimane kaasa arvatud”.

16 — Vt Virgós Soriano, M. ja Garcimartín Alférez, F., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional*, 2 tr., Civitas, Madrid, 2007, lk 171 ja 172.

17 — Määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 16 ja ka nende eelkäijatest Brüsseli konventsiooni sätete tarbijakaitse eesmärgi kohta vt muu hulgas 21. juuni 1978. aasta otsus kohtuasjas 150/77: Bertrand (EKL 1978, lk 1431, punktid 14–18); 19. jaanuari 1993. aasta otsus kohtuasjas C-89/91: Shearson Lehman Hutton (EKL 1993, lk I-139, punktid 13–16); 3. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-269/95: Benincasa (EKL 1997, lk I-3767, punktid 13 ja 14); 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-464/01: Gruber (EKL 2005, lk I-439, punkt 32) ja eespool viidatud kohtuotsus Pammer ja Alpenhof, punkt 57.

18 — Vt selle kohta Leible, S. ja Müller, M., *Neue Juristische Wochenschrift*, 2011, lk 497 ja Mankowski, P., *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2009, lk 242 jj.

27. Kui määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c tuleks tõlgendada nii, et seda kohaldatakse üksnes sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutele, siis jääks välja rida olukordi, kus tarbija osaleb. Selliste juhtumite osakaal on eksponentsiaalselt kasvanud elektroonilise kaubanduse tekkega, kus on tavaline, et esiteks pakkuja reklaamib ennast internetis ja suunab ennast kindlale turule oma veebisaidi kaudu, ja teiseks hangib tarbija teavet ja otsustab lepingu sõlmida sellise reklaami põhjal, mida ta võrgus nägi. Kohtuasjas Pammer ja Alpenhof esitatud ettepanekus mainis kohtujurist Trstenjak raviteenuseid, mida reklaamitakse veebilehel, kus kutsutakse otseselt teiste liikmesriikide residendist tarbijaid otsustama selle kliiniku teenuste kasuks.¹⁹ Siin võib käsitleda ka õrna kauba ostmist, kus teises liikmesriigis elavale tarbijale saadetakse e-kirjaga reklaam ja kus tarbija lepib müüjaga kokku, kuid eelistab kaubale isiklikult järele minna, ning sellel hetkel sõlmitakse ka leping.

28. Eelmised näited kirjeldavad seda, kuidas pelgalt lepingu sõlmimiseks ja kauba või teenuse saamiseks teise kohta liikumine välistaks tarbija määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 16 valikulise kohtualluvuse kaitse alt. Seega on raske nõustuda, et see asjaolu on iseenesest piisav, et viia tulemuseni, mis oleks selgelt vastuolus eesmärgiga, mida taotleavad määruse nr 44/2001 tarbijavaldkonnanormid.

29. Kui nõustuda sätte kitsendava tõlgendusega, siis toimuks valikulise kohtualluvuse välistamine nimelt sellise teguri tõttu, mis selle asemel, et kaitset vähendada, peaks just tugevdama tarbija kaitset määruse nr 44/2001 teel: tarbija piiriülene liikumine. Oleks paradoksaalne, et sellise instrumendi nagu määruse nr 44/2001 kohaldatavus sõltub ühe lepingupoole liikumatusest, eriti veel nõrgema poole omast, keda see õigusakt väidab eriti soodsalt kohtlevat.²⁰

30. Kui vaadelda teisi õigusakte, mis on seotud määrusega nr 44/2001, siis need võimaldavad kinnitada, et sidevahendi teel sõlmitud leping ei ole vajalik. Näiteks määruse nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta²¹ põhjenduses 25 ja artiklis 6 on sätestatud kollisiooninorm tarbijalepingute puhul, milles seose element on kooskõlas määruse nr 44/2001 artikli 15 kohtupädevuse reegluga. Määrus nr 593/2008 ei viita kordagi sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingule, vaid üksnes tarbija elukohaliikmesriiki suunatud kaubandusliku tegevuse tähtsusele. Lepingule kohaldatava õiguse kindlaksmääramise hetkel ei oma tähtsust, kas tarbija teise lepingupoole eelneva tegevuse tagajärjel liikus teise liikmesriiki või mitte. Igatahes ei ole midagi öeldud selles kohta, et leping peab olema sõlmitud sidevahendi teel.

31. Siiani ei ole Euroopa Kohtu praktikas selles küsimuses kategoorilist seisukohta võetud. Siiski on üksikuid viiteid, mis näitavad teatavat kalduvust tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktis c sätestatud „lepingu” mõistet laiendavalt.

32. Juba viidatud kohtuotsuses ILSINGER märkis Euroopa Kohus seda, kui oluline on, et praegune määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c käsitleb „kõiki lepinguid nende esemest olenemata”, kui tarbija on need sõlminud kutselise müüjaga ning leping kuulub viimase kutse- või äritegevuse raamesse.²² See omadus – ja lepingu eseme ebaolulisus – on veelgi olulisem, kui võrrelda seda sätte varasema redaktsiooniga Brüsseli konventsioonis, mis piiras kohtualluvuse lepingutega, mille ese on „teenuste osutamine või kauba tarnimine”. Nagu käesoleva ettepaneku punktis 20 on märgitud, aitas selle sätte ajalooline tõlgendamine Euroopa Kohtul kohtuasjas ILSINGER laiendada tarbijalepingute ringi, millele kohaldatakse määruse nr 44/2001 artikli 16 järgset valikulist kohtualluvust. Nimelt ei kahelnud

19 — 18. mai 2010. aasta ettepanek, 28. joonealune märkus.

20 — Sellega seoses tuleb meenutada, et määruse nr 44/2001 põhjenduses 1 on märgitud, et selle õigusakti keskne eesmärk on tagada isikute vaba liikumine: „Ühendus on seadnud eesmärgiks säilitada ning arendada vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajanevat piirkonda, kus on tagatud isikute vaba liikumine. Sellise piirkonna järkjärguliseks loomiseks peaks ühendus muu hulgas võtma siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikud meetmed seoses õigusala koostöoga tsiviilasjades”.

21 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT L 177, lk 6), mis asendas Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni, mis avati allakirjutamiseks Roomas 19. juunil 1980 (EÜT 1980, L 266, lk 1; konsolideeritud versioon: ELT 2005, C 334, lk 1). Määrust nr 593/2008 kohaldatakse lepingutele, mis on sõlmitud alates 17. detsembrist 2009.

22 — Eespool viidatud kohtuotsus ILSINGER, punkt 50.

Euroopa Kohus, kui ta jättis kõrvale varasema kohtupraktika, mis tugines Brüsseli konventsiooni tollase artikli 13 tõlgendusele, millega piirati selle kohaldamist sünallagmaatiliste tarbijalepingutega.²³ Pärast määruse nr 44/2001 jõustumist ja sätte uut sõnastust märgiti kohtuotsuses IIsinger, et ühepoolsete tarbijalepingute välistamisel puudus alus.

33. Viidatud kohtuasjas IIsinger tehtud ettepanekus jõudis kohtujurist Trstenjak samale järeldusele. Peale kohtuotsuses esitatud põhjuste tõi kohtujurist välja selle, kui oluline on, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c algusesse lisati märge „kõigil ülejäänud juhtudel”.²⁴ Olen nõus, et see lauseosa on piisavalt väljendusrikas, ja on ilmne, et mõiste „kõigil” võtab aluse mis tahes tõlgenduselt, mis piirab nende tarbijalepingute ringi, millele seda sätet kohaldatakse.

34. Lõpuks toob eelnev meid otse kohtuotsuseni Pammer ja Alpenhof ja eriti selle kõnealuse punktini 87. Viidatud kohtuotsuses tõlgendas Euroopa Kohtu suurkoda esimest korda määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c, et selgitada, millal on kutse- või äritegevus, mida esitletakse veebisaidil, „suunatud” mingisse liikmesriiki. Kohtuotsus loetleb rea kriteeriume ja analüüsib siis kummagi kohtuasja aluseks olevaid faktilisi asjaolusid. Viidates kohtuasjale Alpenhof, kus vaieldi Saksa kohtute pädevuse üle lahendada vaidlus Saksamaal elava tarbija ja Austrias asuva hotelli omaniku vahel, märkis Euroopa Kohus:

„85 Kohtuasjas, mille poolteks on hotell Alpenhof ja O. Heller, näib esinevat terve rida [...] elemente, mis võivad oma laadist tulenevalt olla tõenduseks, et ettevõtja suunab tegevust mõnda teise või mitmesse teise liikmesriiki peale Austria Vabariigi. Siseriikliku kohtu ülesanne on kontrollida, kas see on nii.

86 Hotell Alpenhof väidab siiski, et leping sõlmitakse tarbijaga kohapeal, mitte distantsilt, samuti toimub kohapeal toavõtmete üleandmine ning hotelliarve tasumine, nii et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkt c ei saa olla kohaldatav.

87 *Asjaolu, et võtmed antakse tarbijale üle ning tarbija peab arve tasuma liikmesriigis, kus on ettevõtja asukoht, ei takista mainitud sätte kohaldamist, kui broneerimine ja kinnitus selle kohta on toimunud distantsilt, nii et tarbija on astunud distantsilt lepingulisse suhtesse.*”²⁵

35. Nii on märgitud selles kohtuotsuses.

36. Nagu algusest peale on märgitud, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus nimetatud punkti 87 sõnastuse alusel, kas Euroopa Kohtus soovis piirata määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c ulatust üksnes sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutega. Nagu ma juba etteruttavalt märkisin, leian, et vastus peab olema eitav, ja seda mitte üksnes juba esitatud argumentide tõttu, vaid ka kohtuotsuse Pammer ja Alpenhof enda sisu tõttu.

37. Kui Euroopa Kohus tõi välja, et hotell Alpenhofi juhtumis oli leping sõlmitud sidevahendi teel, siis tegi ta seda üksnes selleks, et rõhutada ühte asjaolu, aga mitte määruse nr 44/2001 kohustusliku nõude täitmist. See nähtub ka kohtuotsuse terviklikust tõlgendamisest, sest kohtuasja Pammer asjaolusid käsitledes koostoimes kohtuasjaga Alpenhof, ei viidata kordagi viidatud asjas poolte vahel sõlmitud lepingu liigile – olgu see siis sõlmitud sidevahendi teel või kohapeal. Eelnevale lisandub kohtuasjas Pammer ja Alpenhof esitatud kohtujurist Trstenjaki ettepanek, milles on otseselt tagasi lükatud idee, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c tuleks kohaldada üksnes sidevahendi teel sõlmitud tarbijalepingutele.²⁶

23 — 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-27/02: Engler (EKL 2005, lk I-481, punktid 34–37).

24 — 11. september 2008. aasta ettepanek (punkt 40).

25 — Kohtujuristi kursiiv.

26 — Eespool viidatud ettepanek, punkt 55.

38. Minu arvates rõhutab kohtuotsuses Pammer ja Alpenhof punkt 87 asjaolu, et leping sõlmiti sidevahendi teel mitte seetõttu, et nõuda seda kui eeldust, vaid nimelt selleks, et välistada viidatud artikli 15 lõike 1 punkti c liiga kitsendav tõlgendamine. Viide sidevahendi teel sõlmitud lepingule on tehtud eesmärgiga rõhutada seda, kui oluline on, et esinevad lepingut ettevalmistavad toimingud, mis tehti interneti teel, mis omakorda tugineb veebi kaudu tarbija elukoha piirkonda suunatud teabele. Ma saan viitest sidevahendi teel sõlmitud lepingule aru nii, et Euroopa Kohus soovis esile tuua, et nimetatud juhtumis esinesid mitte üksnes ettevalmistavad toimingud, mis olid tehtud enne tarbija saabumist hotelli Alpenhof, vaid ka seda, et poolte vahel oli enne võtmete üleandmist juba sõlmitud leping.

39. Kokkuvõttes leian, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et see ei nõua, et tarbija ja ettevõtja vaheline leping sõlmiti sidevahendi teel.

VI. Ettepanek

40. Esitatud argumentide põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberster Gerichthofi esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 15 lõike 1 punkti c kohaldamise eeltingimusena ei pea tarbija ja ettevõtja vaheline leping olema sõlmitud sidevahendi teel.